

65 let državne pogodbe - čestitke in razočaranje

Narodni svet koroških Slovencev čestita avstrijski državi ob 65. obletnici podpisa državne pogodbe o "obnovi neodvisne in demokratične Avstrije", saj je naša domovina s tem podpisom 15. maja 1955 dobila končno popolno suverenost. Zvezni kancler Leopold Figl je po 400 pogajanjih lahko dejal: "Avstrija je svobodna!" Avstrija je zato lahko 14. decembra 1955 pristopila k Organizaciji združenih narodov – OZN.

Pomembno vlogo pri pogajanjih je imela tudi Moskovska deklaracija z dne 1. novembra 1943, kjer med drugim piše, da je Avstrija "odgovorna za sodelovanje v vojni na strani Hitlerjeve Nemčije in tej odgovornosti ne more uiti", in da bo treba o tem razmisliti, "koliko bo sama prispevala k njeni osvoboditvi".

Koroški Slovenci so na ta prispevek še posebej ponosni, saj je bil le na Južnem Koroškem edini omembe vreden organiziran odpor proti nacionalnemu socializmu z več sto žrtev. Med njimi je bilo tudi 13 žrtev iz Sel in okolice, ki so bili 29. aprila 1943 na Dunajskem deželnem sodišču obglavljeni. Nobelovec Peter Handke je tem preprostim in pogumnim ljudem v svojem delu "Še vedno vihar" postavil ogromen literarni spomenik. Po letu 1945 se je v pogajanjih za državno pogodbo zvezna vlada večkrat sklicevala na ta odpor.

Ko pa je bila podpisana državna pogodba, so se znova ustanovile »domovinske organizacije«, ki so storile vse, da bi zmanjšale pravice koroških Slovencev ali pa so njihovo uresničevanje zavlačevale. Upoštevajoč 10-odstotno klavzulo, ki jo je uvedlo avstrijsko ustavno sodišče, bi npr. po podpisu državne pogodbe bilo 800 krajevnih tabel, saj je bilo v takratnem popisu prebivalcev še vedno registriranih preko 40.000 koroških Slovencev. Danes imamo 164 krajevnih tabel in oznak. Najhujši udarec za narodno skupnost pa je bil socialistični deželni glavar Wedenig, ki je leta 1958 ukinil obvezno dvojezično osnovno šolstvo. Od približno 13.000 šolarjev jih je ostalo le približno 1.500. Narodna skupnost se od tega ni nikoli opomogla, rezultati ljudskih štetij pa so se od tega trenutka hitro znižali. Domovinske organizacije so izvajale velik pritisk na Wedeniga in so v daljšem obdobju organizirale množične stavke, ki se jim je deželni glavar končno vdal. V jubilejnem letu bi bil lep znak, če

NARODNI SVET KOROŠKIH SLOVENCEV

bi kot povračilo razmišljali o ponovni uvedbi tega obveznega dvojezičnega pouka, kot je to trenutno na Gradiščanskem ali kot pri verouku, kjer je možnost odjave.

Večje spremembe zahteva tudi Zakon o pravicah narodnih skupnosti, ker po trenutnem stanju državna pogodba ni v celoti uresničena ali pa izvedbeni zakoni pomenijo, da ni ena sama kategorija koroških Slovencev (okrajji s "slovenskim ali mešanim prebivalstvom"), ampak da je 23 kategorij.

Na primer ima prebivalec Železne Kaple vse pravice, od dvojezične ljudske šole, dvojezičnega uradnega jezika, prek sodišča do krajevne table. Po drugi strani ima Olga Voglauer, poslanka v državnem zboru, v zgleadni dvojezični občini Bilčovs vse pravice, vendar ne spada v noben dvojezični sodni okraj. Prav tako prebivalci Šentjakoba ali celotne Ziljske doline, če naštejemo le nekaj primerov.

65 let po državni pogodbi in 100 let po plebiscitu bi bil čas za poenotenje in standardizacijo pravic narodnih skupnosti. Pravzaprav je ta tema v osnovi določena v koalicijski pogodbi, vendar jo je koronska kriza potisnila v ozadje.

Narodna skupnost je vesela dobrega vzdušja v deželi, ki pa bi moralo omogočiti določen napredek, npr. tudi podvojitev oziroma povišanje finančnih sredstev za narodno skupnost, ki se že več kot 25 let niso povišala.

Predstavniki Narodnega sveta koroških Slovencev so pripravljene, da svoje predloge predstavijo na vsakem konstruktivnem srečanju in podprejo dinamičen razvoj pravic narodnih skupnosti v duhu državne pogodbe, ki večkrat govori o tem, da pripadniki narodnih skupnosti "uživajo enake pravice kot vsi drugi državljani".

Celovec, 15.05.2020